

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Statuitur lilito sequela sententiæ minus probabilis, & minùs tutæ in
concursu probabilioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

§. III.

Statuitur licita sequela sententia minus probabilis & minus tuta in concursu probabilioris.

8. **CONCLUSIO TERTIA.** *Licet in praxi sequela sententiam minus tutam & minus probabilem relicta probabiliori.* Ita Authores iidem. Probatur primò ex fundamentis presuppositis. Omnem opinionem verè practicè probabilem prudenter eligo; sed opinio quamvis minus tuta & minus probabilis est tamen verè probabilis; ergo illam prudenter eligo.

9. *Occlamat Mercorus, & ex hoc Vinc. Baron, hanc probationem esse paralogismum, & continere fallaciam compositionis, dum nempe transitur à probabili opinione simpliciter, & non impedita, ad probabilitatem minorem, & impeditam. Sed Contra est, quòd minorem probabilitatem in concursu probabilioris dicunt esse impeditam, non probant, non enim motiva potiora alterius partis auferunt vim & efficaciam probabilitatis motivis minus vehementibus, aliàs quolibet opinio minus probabilis in sensu composito probabilioris fieret improbabilis, quòd est falsum; siquidem, ut ipse Mercorus in §. præced. relatus fatetur, sententia minus probabilis non obstante probabilior potest esse verè probabilis, & nisi gravibus motivis. Sed neque admittitur libertas assentiendi, ut in §. præced. deduximus.*

10. *Dicunt quidem adversarii; Ita se habet minus verum ad intellectum, sicut minus bonum ad voluntatem: sed minus bonum in comparatione majoris boni non movet voluntatem; ergo nec minus verum in comparatione majoris veri trahit intellectum. Sed iste Achilles Advers. (Ita appellat M. Ildefonsus Casarung paulò modestius, quàm Gonet §. 3. oppositum fundamentum appellans clypeum stramineum) non urget: nam ut dictum, & suppositum minoris veri est falsum, & paritas permessa non concessa pugnat contra Advers. nam quòd comparativè ad aliud est minus bonum, si aliunde addatur ratio boni, potest movere voluntatem; ergo etiam, quòd apparet minus verum, si aliunde addatur motivum illam opinionem amplectendi, potest trahere intellectum.*

Contra est secundò. Quòd Summ. Pontif. non posset concedere licentiam in materia fidei & morum liberè opinandi utrumque oppositum; nam altera pars aut erit manifestè probabilior, aut saltem erit dubium, quàmnam ex iis sit probabilior, cum utramque æquè probabilem esse rarissimè contingat, & tamen concedit hanc licentiam, e. g. liberè opinandi (non tamen disputandi & scribendi) pro vel contra Immaculatam Conceptionem B. V. donec Ecclesia Catholica aliquid certi definierit.

Contra est tertio. Praxis DD. in Scholis, qui licet alicui opinioni seu probabiliori adhæreant, fatentur tamen etiam oppositam esse verè & practicè probabilem.

11. *Probatur secundò. Vel esset obligatio sequendi probabilior, quia est tutior, vel quia rationabilior. non quia tutior, hoc enim supra rejecimus, & constabit amplius ex §. seq. non quia rationabilior, quia nemo tenetur operari, quòd prudentius & rationabilius, sed quòd prudenter*

& rationabiliter fieri posse existimat. Conferatur probationibus prioris partis facile ad hanc accommodandis; nam inter opiniones probabiles invicem oppositas, non tantum est necessarium aliquas esse minus tutas, sed etiam minus probabiles: sed permittitur licitus usus opinionum oppositarum, approbatur, practicatur à Summ. Pontif. Permittitur; nam hoc tempore utique probabilis est, B. V. esse sine originali labe conceptam, eoque titulo meritò venerandam [En! materiam fidei & morum; morum, quia agitur de prudenti & licito cultu hujus festivitatis; fidei, quia agitur de exceptione ab universali illa lege, quòd in Adam omnes moriuntur] & tamen permittitur cuius, donec Ecclesia aliter ordinare, opinari contrarium.

*Approbatur: nam ante Concilium Lateranense ferat controversum, an Montes pietatis essent usurarii, nec ne? Leo X. unà cum PP. illius Concilii definiit esse licitos, nihilominus utriusque oppositæ sententiæ studia (quibus altera negans esse licitos, erat tutior, altera affirmans, erat ab auctoritate plurium Pontif. antecedentium, quos eos approbaverunt, extrinsecè probabilior) his verbis commendavit; *Alterius quidem partis justitia zelum, ne vorago aperiretur usurarum: alterius pietatis & veritatis amorem, ut pauperibus subveniretur; utriusque verò partis studium commendantes.* Practicatur, quia tamen Labatores, 7. tr. 3. d. 6. dub. 4. affirmet, Adrianum VI. probabiliorum Thomistarum sententiam secutum negasse, sibi competere potestatem dispensandi in matrimonio rato, tamen etiam in solenni Religionis voto [cujus indispensabilitas est sententia D. Th.] dispensasse.*

Ajunt. Ipsos speculativam probabilitatem secutos per ignorantiam invincibilem à peccato excusari

Sed contra est primò. Si per Advers. ad honestam operationem non sufficit minor practica probabilitas, quomodo sufficere speculativa? Imò Sinnichius in Saule Exreg. §. 20. refert ex Dominico Soto, prædictum Adrianum VI. in matrimonio rato contra propriam opinionem dispensasse, postquam sententiam Cajetani pro dispensatione audisset.

Contra est secundò. Quòd per Advers. sequens opinionem minus probabilem errat, vitiosè errat, ut patet ex quarto argumento Meteor. supra 2. 3. §. 1. n. 5. relato. Addit Aristotelin p. 3. tr. 2. ex c. laudabilem, de frigidis & maleficis. concessionem Cælestini III. quæ permisit conjugibus naturaliter frigidis cohabitationem usque in triennium, cum tamen post copulam per biennium frustra tentatam longè probabilius sit esse impedimentum impotentia, sicque tutius foret à conjugali toro abstinere.

Probatur tertio. Obligatio sequendi opinionem, quæ operanti apparet directè probabilior, est inutilis ad praxin; adeoque aliena à veritate. Antecedens probatur. Vel foret utilis pro indoctis & illiteratis, vel pro doctis & literatis; non pro indoctis, isti enim non tenentur institueri comparationem inter momenta auctoritatum, vel rationum; sed satisfaciunt suæ obligationi, & formant securam conscientiam, si obsequantur

conclio

consilio Confessarii, vel alterius gravis & docti viri. Non pro litteratis: quis enim omnia alicujus sententiæ fundamenta ita exactè ponderavit, ut non meritò & prudenter dubitare possit, ne forte opposita, quæ ipsi videtur minus probabilis, sit probabilior: cum in conflictu contrariorum opinionum verè probabiliū nunquam desint, quibus probabilius apparet, quod aliis minus probabile, ipsa quoque probabilitas mutationi subiaceat, ut accessu novæ rationis, vel autoritatis id modò videatur magis probabile, quod prius censebatur minus probabile, vel quod ab intrinseco est probabilius, minus probabile efficiatur oppositæ sententiæ autoritate. Quod Thomista est probabilius, non ideo probabilius videtur Scottis. Absolutio conditionata Catholici moribundi subito sensibus destituti vix aliquando probabilis habebatur, nec potest dubitari, quin opposita ab intrinseco & speculativè sit multò probabilior: nihilominus per autoritatem D. Augustini, tum etiam Gregorii XV. & plurium Ritualium, ac praxin variarum dioecesium practicè facta est probabilior. Ipsimet Doctores gravissimi frequenter suum mutant & mutantur iudicium, cum ad novæ rationis aut fundamenti apparentiam id modò improbarunt, quod prius probarunt. Ex quibus omnibus sic arguo: In tantum sequela opinionis probabilioris esset utilis homini litterato, in quantum & ipse posset in suis actionibus de practica veritate certificari, & rursus aliorum, quos dirigit, conscientias certificare: sed ad hoc non est utilis: ergo, minor probatur fundamento Advers. Qui dubitat, non certificatur: sed vir litteratus, qui scit opinionum probabilium diversitates, dubitat tum de veritate probabilioris [neque enim hæc est certa, sed cum continetur intra limites opinionis, habet adjunctam periculum falsitatis] tum de ipsa majoritate probabilitatis, siquidem nec ista potest ipsi videri certa, aliis affirmantibus, aliis negantibus: ergo.

Probatur quartò à praxi Advers. Nam in primis Vincent. Baron. 1. p. Theolog. mor. contra Caramuel. disp. 2. se. 4. negat, divites obligari, ut redimant captivos apud Turcas redemptione maxime indigentes, & tamen opposita sententia, quam tueritur Leander, Cajetanus, Major, Azor, Filiucius & alii, est tutior pro lege charitatis, imò & practicè probabilior: quia sententia, quæ non est tuta, non est practicè probabilis: sed sententia asserta à Baronio non est tuta: ergo nec practicè probabilis. minor eruitur ex ipsiusmet verbis loc. cit. scribentis: *Id, quod agitur contra legem, semper esse malum, nec excusari per hoc, quòd sit secundum conscientiam quacunque probabilitate munitam.* Cum ergo hæc ipsa sententia possit esse contra legem charitatis, poterit esse mala, & cum peccato conjuncta; quomodo ergo tuta?

Deinde Jul. Mercor. p. 3. a. 24. concedit, Titium, qui novit, se, cum decies ad domum Bertæ accessisset, quinquies cum ea peccasse, posse ad eandem domum redire, si qua alicujus temporalis boni exigat necessitas, quæ opinio, uti non est tutior, ita juxta ipsius principia nec probabilior, cum damnus temporalis postponendus sit damno spirituali, nec intuitu commodi temporanei liceat minus tutam etiam magis probabilem eligere, relicta tutiori etiam minus probabili.

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

Tandem Prospero Fagnano objicit Caramuel relatus ab Honorato Fabri Dial. 1. n. 94. quòd cum Urbanus VIII. eundem jam oculis captum Correctoris S. Penitentiarie officio privasset, idque per Diploma Pontificium D. Annibali Albano contulisset, eò quòd per Bullam Pii V. decretum esset, ut Corrector S. Penitentiarie per se ipsum litteras corrigeret, is post mortem Urbani VIII. sub Innocentio X. pro sua causa scripturam dicitaverit, quæ probare conatur, eum qui per alium corrigit, per seipsum corrigere censendum esse. Quod stante illà Bullà vix æquè probabile aedum probabilius censeri potest.

Sinnichius in Saule Exrege l. 1. §. 260. admittit, posse quem contra propriam opinionem secundum probabilem sententiam operari, & adducto exemplo Adriani VI. *Neque enim, inquit, peioris conditionis censeri debent Summi Pontifices, quam ceteri homines, quibus subinde licitum est in praxi procedere secundum probabilem sententiam, ei etiam adversam, quam speculativè reputant veriore.*

Probatur quintò. Sequeretur ex opposita sententia primò, quemlibet teneri in suis operationibus investigare sententiam probabiliorē: sed hoc est nimis scrupulosum & onerosum: ergo. Minorem negat quidem Baronius concessa majori, Theolog. moral. disp. 2. se. 2. sed concedit Mercorus p. 2. art. 28. & negat sequelam. Hanc probò ex doctrina ejusdem. Quilibet tenetur omni meliori modo quærere veritatem, & evitare periculum peccati seu legem transgrediendi, quantum potest: sed non evitat, si negligat investigare probabiliorē: cum enim meritò suspicari possit, ne sit aliqua sententia probabilior, quam quæ ipsi hic & nunc proponitur, non excusabitur per invincibilem ignorantiam, si opinio opposita illi, quam hic & nunc sequitur, sit probabilior.

Sequeretur secundò. Quemlibet fore obligatum ad mutandam sententiam, quoties ex opposita parte aliqua nova ratio, vel autoritas accederet, quæ videretur utriusque opinionis æquilibrium tollere; nam major probabilitas oppositæ sententiæ probabilitatem extinguit. Unde si hodie sentires, licitam esse pluralitatem beneficiorum, eò quòd sententia affirmans apud te habeat novem fundamenta probabilitatis, & opposita tantum octo: si crastinà die duo nova fundamenta apparerent pro negativa, tenereris priorem relinquere, & si post horam aliud novum pro favorabili opinione occurreret, posses eandem resumere &c. quod rationi & experientiæ adversatur.

Sequeretur tertio. Illicitum esse, in scholis legere & docere sententiam minus probabilem, eamve aliis consulere: sed hoc est contra communem sententiam & experientiam: dum aliqui etiam tenentur subinde docere opinionem v. g. D. Thomæ, vel Scoti, tametsi sibi minus probabilis videatur, aut saltem de majori probabilitate dubitent.

Sequeretur quartò. Subditum non teneri ad obediendum Superiori, imò nec posse licite obedire, quoties ipsi res præcepta minus probabilis apparet: nam si conscientia dicit esse illicitum,

u

quod

quod Superior jubet, subditus obedire non potest: sed quotiescunque Superior præcipere aliquid, quod minus probabile apparet, toties conscientia dicat subdito, quod res præcepta foret illicita: ergo.

16. Probatur sexto Rationibus reflexis & indirectis [1.] prudenter & licite amplectimur sententiam probabiliorē: sed est sententia probabilior, quæ docet, usum opinionis minus tutæ & minus probabilis esse licitum: ergo licite & prudenter hanc sententiam amplectimur, nosque eadem conformamus. Majorem admittunt adversi. paucissimis exceptis, qui tamen sibiipsis malè concordant, ut contra Vincent. Baron. *observat. cit. Matth. de Moja.* minor probatur. Sententia, quæ firmiter nititur fundamentis, est probabilior: sed hæc benigna nititur firmiteribus motivis, tum extrinsecis [de quibus infra] tum intrinsecis partim directis, nempe naturæ probabilis, libertate assentiendi, continuæ Ecclesiæ, Doctorum, Universitatum praxi, oppositæ sententiæ morali impossibilitate & inutilitate &c. partim indirectis: nam [2.] lex dubia, quam probabilis est non dari, quam dari, non obligat: sed lex sequendi in omnibus partem faventem legi, vel probabiliorē, est dubia, eamque est probabilis non existere, quam existere: siquidem multo plures sunt, qui hanc legem negant, quam admittunt, neque adversarii hanc legem probant argumentis, non facile solubilibus: ergo ejusmodi lex & obligatio non datur. Major constat: Lex non sufficienter promulgata non obligat: sed lex dubia non est sufficienter promulgata: ergo. Unde [3.] in dubio melior est conditio possidentis in omni materia virtutis, [ut disp. 3. a. 3. probavimus] sed lex obligans ad tutiorem & probabiliorē est dubia, possessio verò stat pro libertate: ergo melior est conditio libertatis; adeoque quam liberè tam licite amplectimur sententiam minus tutam, & minus probabilem [4.] si daretur ejusmodi lex, nostra sententia non esset probabilis, quia contra legem non potest dari practica probabilitas: sed Adversarii negare non possunt, quia nostra sententia sit saltem probabilis: ergo iidem debent concedere non dari certam legem in contrarium. [5.] Incredible videtur, ut lex pertinet ad jus & legem naturalem in Ecclesia Catholica à pluribus, iisque piis, ac doctis ignoretur, quam agnoscat: sed lex ista sequendi tutiora & probabiliora pertinet ad legem naturæ, quæ tamen à pluribus iisque doctis ac piis in Ecclesia Catholica ignoratur, quam agnoscitur: ergo ejusmodi lex non datur. [6.] Lex evitandi peccata materialia est pro statu naturæ lapsæ moraliter impossibilis, magis nociva, quam proficua communi bono: sed ideo obligamur sequi probabiliorē, quia tenemur evitare periculum peccati materialis: ergo. Imò cum etiam opinio probabilior, si faveat libertati, conjunctum habeat periculum peccati materialis, etiam non liceret sequi probabiliorē, ut putat Mercor. supra refutatus. [7.] Veritatem invincibiliter ignorantem error ad culpam imputari non potest: sed constitutus inter duas sententias oppositas, si adhibita diligentia debita non inveniat certam veritatem, invincibiliter

ignorat, ex qua parte stet veritas, tamen una opinio sit probabilior altera: ergo tamen error ad culpam imputari non poterit.

§. IV.

Corollaria.

Inferes ex dictis primò. Prudentem & licitum esse usum opinionis minus tutæ, & æquè probabilis; nam argumenta, quæ probant licitum usum minus probabilis, multo magis vincunt usum opinionis æquè probabilis.

Inferes secundò. Si ly *inim* capias pro eo quod excludit periculum formalis peccati, sic omnem sententiam verè probabilem esse æquè tutam, quia qualibet excludit periculum hinc & nunc DEUM offendendi, sicque neutra ex oppositis erit magis vel minus tuta.

Inferes tertio. In praxi vix posse contingere, ut quis sequatur opinionem probabilem, quam extrinsecis, tam directis, quam indirectis, & reflexis non videatur probabilior operanti. Nam licet in judicio speculativo & ex vi directi motus aliqua opinio minus probabilis appareat, si tamen accedat extrinsecæ, & indirectæ, in quod dubia lex non obliget, quod melior sit conditio possidentis, quod prudens assensus licite reducat in praxin &c. jam opinioni major probabilitas conciliatur. Ex quo tale judicium certum conscientie deduci potest: *Probabilis est omnibus pensatis esse licitum usum opinionis veri prædicte probabilis, etsi illa secundum motum directum videatur esse minus probabilis, & minus tuta: sed hac opinio v. g. pingere die festo est licitum, est tunc ergo probabilis est, alius usum esse licitum: sed quod probabilis est esse licitum, est evidentius & absolute licitum: ergo.*

Nec tamen probò opinionem Terilli, exillimantis, opinionem minus probabilem ex ipsius sensu & judicio opinantis evadere probabiliorē, eò quod cuilibet suam opinionem si probabilis. Nam contra est primò. Quod proprium judicium nec pertinet ad intrinsecam (cum non sit aliqua ratio assentiendi) nec ad extrinsecam probabilitatem, quæ accipitur ab extrinsecæ dicentis autoritate, quam nemo fecit sibi ipsi: quomodo ergo faciet majorem probabilitatem? Secundò. Judicium proprium opinantis non habet majorem probabilitatem, quam accipiat à motivis, cum ex se sit indifferens, ut sit prudens, vel imprudens: ergo ipsum non potest tribuere novum gradum probabilitatis. Tertio. Sequetur, quod quanto vehementius est judicium, tanto major exinde probabilitas conlucet, quod est falsum; cum judicii vehementia saepe ex passione proveniat, quæ recta ratio magis turbatur, quam juvatur, & hæretici sapienterero suis erroribus maximam judicii pertinaciam [seci- deo prudentius sed imprudentius] adherent. Suum quidem, ex communi verbo, cuique placitum, at non ideo probabilis; cum facillime aliquo affectu, & passione abducatur à veritate, unde & medici agrotantes proprium placitum prætermittere, & alienis debent consilium obsequi.

ART.